

ismertelve vannak s a magyarországi gyakorlati alkalmazásban történt események kellő kritikai értékelésben szerepelnek.

A minden vonatkozásban sikerült könyv nagyon szép fényképekkel és szép kiállításban jelent meg. Mindenki számára tanulságos, szükséges és hasznos olvasmány lehet. Emelkedett érzésekkel élvezzük végig a könyvet Eötvös Loránd báróról, a világviszonylatban is nagy tudósról, a nagy alkotóról, aki széles rendet vágott a fizika tudományában és alkotásaival teljesebbé tette Földünk kihasználására irányuló törekvéseket, a maradéktalan magyarról, aki amellet mindenekfölött tökéletes ember volt, ennek a manapság annyiszor megcsúfolt fogalomnak legnemesebb, legfeneklebb értelmében.

v. e.

Mauritz Béla—Vendl Aladár: Ásványtan egyetemi és főiskolai hallgatók számára. I. kötet. Általános ásványtan. I—XI, 1—516 o. II. kötet Részletes ásványtan. 1—503 o. Királyi Magyar Egyetemi Nyomda. Budapest, 1942.

Szabó József könyvének, az első egyetemi és főiskolai hallgatók számára készült magyar nyelvű ásványtannak, negyedik kiadása 1893-ban jelent meg. Ez, a maga idejében kitűnő munka 32 esztendő alatt érte meg a négy kiadást. Közben, 1889-ben Kolozsvárott Koch Antal is megjelentette „Vezérfonal és ásványtan egyetemi előadása imhoz” című, hallgatói számára készült tankönyvét. A múlt század ásványtant tanuló ifjúsága tehát a hatvanas évek elejétől minden évtizedben kézhez kapta tárgyunk korszerűsített magyar nyelvű könyvét s a műnek viszonyainkhoz mért kelendősege bizonyítja, hogy szükség is volt rá. Ennek ellenére 1893-tól éppen egy fél évszázadnak kellett eltelnie, míg az ásványtant ismét magyar nyelvű, a kor színvonalán álló műből tanulhatja egyetemeink és főiskoláink ifjúsága. Régen érzett fájó hiányt pótol a most megjelent **Ásványtan**. Az utolsó félszázad alatt fejlődött az ásványtan leíró tudományból oknyomozó, kutató tudományá. A radioaktivitás, a kristályok belső szerkezetének felfedezése beláthatatlan távlatokat nyitott a további kutatások számára, ugyanígy az együtt előforduló ásványok (ásványtársulások) keletkezésének törvényszerűségeit kutató genetika is. A régi, az észlelt tényeket leíró részek mellé rohamlépésben fejlődő tudományunk újabb, e tényeket magyarázó fejezetei iktatódnak a ma ásványtanába.

Jó tankönyvet írni igen nehéz feladat. Amellet, hogy a kor színvonalán kell állani, alaposnak, érthetőnek, arányosnak kell lennie. Könyvünk mind e feltételeknek a legmesszebbmenőleg megfelel. Első kötetében az ásvány, majd a kristály fogalmának ismertetése után behatóan foglalkozik a geometriai kristálytannal, majd kitűnő összefoglalását adja a kristályok belső szerkezetéről való mai tudásunknak. A fizikai sajátságok közül legbővebben az ásványok meghatározása szempontjából oly fontos optikai sajátságokkal foglalkozik, megemlékezve az opak ásványok réseső fényben való vizsgálatáról is. Az ásványkémia fejezetében ismerteli a

földvegytan (geokémia) ásványtani szempontból legjelentősebb eredményeit, majd a kristálykémia alaptörvényeivel foglalkozik. A szilikát olvadékok és a vizes oldatok kristályosodását tárgyaló fejezetek után az ásványtársulások keletkezése (genetika) és az ásványok együtt előfordulásáról való tudásunk kerek egészet nyújtó tárgyalása következik, szervesen csatlakozik hozzá a pseudomorfozációnak, majd a kristályok növekedéséről és oldódásáról szóló rész. Az amorf ásványokról a kolloidkémia újabb eredményeinek alapján szól, ezt követőleg ismerteti a radioaktivitást s e folyamatnak a szilárd kéregben oly közelről érintő jelenségeit. Az ásványok kémiai vizsgálatával külön fejezet foglalkozik. Az a tény, hogy a kötetnek közel egy harmada (317—487 oldal) ásványkémiai és kristálykémiai foglalkozik, mutatja, hogy az ásványtan fejlődésében milyen jelentős szerepet játszik a vegytan tudománya. Az első kötet végén „Az ásványok gyakorlati felhasználása” és a „Drágakövek” című fejezetekben rövid technológiát kapunk. A szerzők igen helyesen, minden fejezet végén utalnak az illető részekre vonatkozó legfontosabb és legújabb összefoglaló hazai és külföldi irodalomra.

A második kötet, az Ásványrendszertan, mint a szerzők is megemlítik, különös tekintettel van a keletkezési körülményekre. Az 580 oldalas kiegészítő kötetben megtaláljuk minden jól definiált ásványfaj legújabb kristálytani, fizikai, kémiai és genetikai adatait, úgyszintén lelőhelyeit is. Különösen az utóbbi szempontból jelent igán sokat e mű a magyar tanuló ifjúság, szakemberek, valamint az érdeklődő nagyközönség számára. Külföldi tankönyvek ugyanis, magától érthetődőleg nem fektethetnek nagyobb súlyt ásvány előfordulásokban oly gazdag hazánk értékes és érdekes lelőhelyeire, könyvünk viszont elsősorban erre hívja fel a figyelmet, bőségesen sorolva fel Magyarország mind gazdasági, mind tudományos szempontból jelentősebb ásvány előfordulási helyeit. A képek között örömmel látjuk viszont Magyarországon előforduló ásványok kristályrajzait.

A nagyközönség szélesebb rétegeinek figyelmét az ásványi nyersanyagok mérhetetlen jelentőségére a múlt világháború óta eltelt nehéz esztendőket, de főképen a most folyó világháború irányította rá. Hálásak lehetünk a Szerzőknek, hogy az érdeklődő magyar nagyközönség világviszonylatban is egyik legjobb ma rendelkezésre álló ásványtani tankönyvből nyerhet kérdéseire felvilágosítást. A mű gondos kiállítása a Királyi Magyar Egyetemi Nyomdát dicséri.

Koch Sándor.